

Sporen van horen zeggen: een interview over *den tram*...

De interviewers waren Kaat Van den Bossche, Eleonore Jacobs en Zico Roothoof.

Ze zaten tijdens het schooljaar 2013-2014 in klas 5LAWI op het Sint-Jozefscollege in Aarschot.

Zij maakten dit werkje in 2014 bij de module 'Sporen van horen zeggen'.

Zij ondervroegen hier Paula Reymaekers.

Wat is uw naam?

Mijn naam, Reymaekers Paula.

Zouden we misschien uw geboortedatum mogen weten?

den twaalfste van de twaalfde maand '28. Das rap gezegd he. (lacht)

En u woont hier in Aarschot? Hebt u heel uw leven hier al in Aarschot gewoond?

Nee, ik heb op de Leuvesesteenweg in Gelrode gewoond, het laatste huis van Gelrode.

Ah ja.

Maar ik ben wel in Aarschot naart school geweest.

Ah ja, Hier in Aarschot was een witte en een zwarte tram, weet u daar het verschil tussen?

Een witte en een zwarte tram, ja euhm, de werktram peis ik me hullen (steenkool) en zone schonen tram me passagiers peis ik.

Ah ja.

Zo zal het zijn denk ik.

Heb u ook zelf in den tram gezeten, hier in Aarschot?

Ja, van Aarschot naar Heist-op-den-Berg ja, maar voor den oorlog he.

huhhuh, en hoe oud was u toen?

Ja da zal 10 jaar geweest zijn, want in 11 jaar, als ik 11 jaar was is den oorlog uitgebroken en dan was da gedaan he.

Nam u meestal alleen de tram of in gezelschap?

Me men ouders en me men zussen he.

En weet u nog hoe de sfeer was op de tram?

Kalm, denk ik, nie zoals nu nie gelijk nu, da ga ik er nog bij zegge.

Nam u vaak de tram? (wordt 3 maal herhaald)

Neeje, da was maar is als het bijvoorbeeld kermis was, dan gingen we naar een tante van mij en dan bleven we daar slapen.

Ah zo, en zaten er vooral vrouwen op de tram of ook mannen?

pfff alles onder elkaar he. Op de tram wel he, op den trein nie he, op den trein heeft geweest da de meisjes apart en de werkvolk apart moest zitten, en dan die me een abonnement... een dinge, en de bediende da die zogezegd apart moest zitten, ma op den tram nie.

euh, had u altijd zitplaats op de tram?

ja me dak weet, me da ge in Aarschot vertrok, daar vertrok hem eerst he. Dan was er plaats genoeg he.

Ah ja, ja, was er een conducteur op de tram?

(Denkt even na) Da geloof ik wel, ik dacht het wel. Wij namen daar zone coupon (biljet) in de statie en dan... Het zal wel zoiets zijn he, ge moet toch altij een bewijs hebben da ge op den tram zit allee, ik denk da wel.

Ok huhhuh, en waarmee betaalde je de tram, had je dan een kaartje of...?

Nee, me vroeger ne coupon he, dan pakte geld, neem nu voor den oorlog neem nu ne Frank, zal ik maar zegge ,Belgische geld en da betaalden wij aant canchet he.

Ah ja.

En toen kregen we onze coupon he. En dan den tram op he. (lacht)

Ah dus da was nie op den tram zelf dan da ge moest betalen?

Neeje, nee, nee, Da was vroeger nie neeje. Een kaartje moeste pakken in de statie en dan zo... da ik weet hier he, op den tram in de steden da weet ik nie he. Ma als ge nu in Oostende den tram namp, pakt, dan moete ook een kaart pakke daat in de dingen he. En daar komt dan allee de dinge den "hert" (niet goed verstaan) als we zegge, komt dan wel is passere, he door he en vragen voor da kaartje te late zien he.

Ok, had u ook een abonnement?

Nee, voor zo dikwijls da we gingen.

Ma ge kon als ge nu dikwijls den tram pakt, kon ge wel een abonnement pakke, allee da was er wel?

Ja, da weet ik nie, daar mag ik niks van zeggen, omda da nooit gebeurd is, he , wij gingen bijvoorbeeld he vandaag en komen morge terug zo was da dan he en we bleve dan slape bij mijn tante, ma da weet ik nie, da weet ik nie da mag ik nie zeggen.

Ok, en weet u of zo'n ticketje duur was voor op den tram of da da...?

Misschien voor ne sukkeleir als ik het zo moet zegge da da altij te veel, ma ik denk da nie da da overdreve was allee ik denk da toch nie, van voor den oorlogen da als we dan aan de zee waren, ja da zal hetzelfde gelijkes nu, ma nie in euro he, en toen was da, het zal misschien wel iet meer nu zijn, da zeg ik nie he, de tijde zijn veranderd he.

Ja ja, en werd er veel zwart gereden? Zonder te betalen?

Da geloof ik nie, neeje.

Nee?

Nee.

En was er een vaste tramregeling?

Ja da peis ik wel, da denk ik wel!

En hoe wist je die regeling dan? Had u een formulier of zo waar da op stond, of zo?

N...ee, da geloof ik nie, ik als kind ik had da nooit nie geweten. Mijn moeder nu zelf da weet ik nie, nee da geloof ik nie.

Euh, kwam de tram vaak te laat?

Neeje, hie vertrok em zo gezegd neeje, ik geloof da nie, vroeger toch nie he, da van aan de zee da is iet anders he, dan is het daar mee, van ne kwestie hoop volk, dan duurt da langer eer da ge... Hier was nie zonen hoop volk he. Gelijkes aan de zee da kan nie he. En vroeger zekêr nie he.

Ja en waren er vaak stakingen?

da weet ik nie, neeje.

Ok, en wat moest je doen als je de tram had gemist? Was er dan een bus of zo?

Ja wachten he, tot da den andere kwamp he.

En was da lang wachte?

Da weet ik ook nie, da kan ik nie zegge.

Ah, ma das niks, euhm waren er dagen da de tram nie reed?

Da geloof ik nie nee.

Ja, en waarvoor werd de tram gebruikt?

Ja da was gelijk nu den bus he. En korte haltes en zo he, en den bus stopt hier en daar en zo was da op den tram ook he.

En werd de tram vooral voor korte of voor lange afstanden gebruikt?

Daar kan ik nie op antwoorden neeje.

Ja das niks, ma vond u da handig den tram want hij reed nie zo heel snel hebben we ergens gelezen?

Haa ik zat natuurlijk liever op den trein als op den tram he, den tram da was zo een beetje meer zo nog geschodder zo he. (lacht)

Ja, euhm, Werd het ook gebruikt om in de stad zelf van een deel van de stad naar een ander deel van de stad te gaan?

Ja, ik denk da wel vroeger. Ik denk da als ze nu naar hier naar... naar... Tienen rijd he, Tielt allee Rillaar, Tielt euh en dan Tienen en hoe datter dan verder ging da weet ik nie, da kan ik nie zeggen.

Ok, euhm wanneer was de eerste keer dat u op de tram zat? Weet u dat nog?

Haaa... (denk een tijdje na) goh toen was ik nog klein denk ik. Misschien zeven acht jaar...

Ja, en vond u da die tram er spectaculair uit zag? Of was da maar zoiets...

Nee, we waren da gewoon van te zien he en euh, we vonden da anders niks he omda we nie anders wisten he ja, we hebben niks anders gezien he.

Ja, en euh de tram is op een bepaald moment gestopt, herinnert u u da nog? (en wordt nogmaals herhaald)

Hier nee, da kan ik nie just zegge, das toch redelijk al een beetje ze. Want ik heb hier altijd, wij hebben hier altijd, ja is toch wel een jaar of 40, 50 of zo, zoiets... JAAA zeker ja jawel. We zijn verhuisd hier op de steenweg naar euh Heikant gegaan in euh '59 en toen was er al gene nimeer.

Ah ja, da kan wel, euhm vond u da dan vervelend da die tram weg was?

Nee want da was als ge me de fiets naar Aarschot kwam, wij kwamen dan me de fiets wa dan wel een beetje gevaarlijk als ge in die rails vantijd in kwamp of zo, nee ik heb daar geen dinge van gehad. En da was ook een getsjoek zo meer he. dieje kwam dan van de statie en dieje reed dan zo en dieje kwamp dieje op de steenweg daar he daar aan dieje blok appartementen (het kruispunt van de Boudewijnlaan en de Leuvesesteenweg) en dan kwam dieje daarlangs en dan reed dieje zo door de Bonewijk naar de Grote markt he en dan zo naar Tienen. En dan dieje andere dieje vertrok dan daar allee voor naar dinge te gaan allee Heist-op-den-Berg op euh Hesselt (Herselt) en zo, ma da kan ik nu nie zo nie meer, da is ook nooit nie gevraagd nooit nie over gesproken geweest zal ik zo ma zeggen en da kan ik zo euhm ma just den tram in dinge ja aan de zee, da zulde gelle ook wel wete misschien he. (Lacht)

Ja huhhuh, ja en hoe was het sociaal contact op de tram, werd er veel me elkaar gesproke?

Pff nee, ge zag mekandere misschien voor den eerste keer he en dan als uw rit af was, dan gingde daar af en dan was da voorbij he.

Ja, was er discriminatie op de tram? Of was da vroeger nie zo?

Ik heb da toch nooit nie, neeje, kalm meer zo, alles meer zo meer rustig.

Ok, dus ook geen geweld of zo?

Neeje, nooit nie gewete, da ik weet, neeje, da kan ik nu nie zegge.

Ok, en meisjes en jongens die mochten gewoon naast elkaar zitten?

Ja, waarom niette? Da is lang geweest en in den trein ook, ma dan is da op ne gegeven moment, das afgeschafte en dan da ze gezegd hebbe de meisjes en de jongens apart he.

Mochte kinderen alleen me den tram rijden? Of moeste die altij me ouders...

Da kan ik ook... Ik geloof nie da toen die kinderen alleen reden neeje.

Huhhuh, hebt u ook hinder ondervonden van de tram?

Nee voor zoveel keren da we der mee gereden hebbe, nee.

En ook nie, da miek geweldig veel rook... (en wordt nogmaals herhaald)

Ah, rook, ja ,ja da kan, da was wel meer zo, gelijkes den stoom... stoomdingen he, gelijkes da da vroeger me stoom reed, da is ook allemaal... Een zwarte wolk he, of een witte proper wolk, da viel te zien he.

Huhhuh, ma daar had ge nie echt last van van...

Nee, nee, tis nie da ze hier heel veel reden he, da nie he. Alle uren misschien nen tram, misschien ik weet het nu nie.

En vant geluid ook nooit gene last gehad?

Nee, wij, wij zijn op de steenweg... allee meer van Aarschot weg, dan hoorde gij da nie he. Den tram reed achter ons huis en de steenweg was voor ons huis, we hadden wel altij lawaai van da en van buiten en van den trein. Da wel.

Ja, huhhuh, en hebt u ooit voor gehad da uw was zwart was geworde van die rook?

Neeje, nee, ik geloof nie da da zwart werd, de geloof ik nie. Allee ik denk da toch nie. Nee zo lelijk deed het nu wel nie he.

Werd er door andere mensen wel vaak geklaagd over de tram?

Neeje da geloof ik nie.

En hebt u ooit gehoord da der een ongeluk is gebeurd me den tram?

Nee, nee.

Ok, en euhm, we hebben gevonde da de tram da die soms moest terug bollen als die de berg nie opgeraakte...

Jaaa (lacht) en dan zeiden ze: "allee, stoet (duw) e beke". ma da kan ik nie echt zegge da da teruggekome is, zo'n berge zijn hier nu nie he. Ge hebt de Lei, allee naar Rillaar da ist eerste bergské da der was, zo gezegd he.

En hoe was de sfeer in de tramstations?

Daar was geen volk bena, der waren heel veel reed der me den tram nie he.

Nee?

Nee, er werd weinig gereden me den tram he. De mense hadde geen geld he menneke. Die bleve meer thuis he, en verder me ne fiets he, ik ben twee keren, één of twee keren naar Heist-op-den-Berg gereden, me nen tandem, allee vroeger me den tandem he, als kind, voor den oorlog dan he ma anders neeje. Der werd nie veel mee gereden, als de mensen gingen werken das iet anders ma voort plezier werd der zeker nie gereden he.

Huhhuh, euhm, was er in elk station een cafeetje van de tram?

Cafeetje? Nee da bestond nie.

Nee?

Hier in Aarschot in station daar was niks voor... café. Da kan ik mij toch nie herinneren nee. In de grote stations van den trein wel he, maari in een tramstatie da was nie groot he.

Ah, ja, en kent u toevallig nog een leuk verhaal van de tram of zo, of iets leuk da ge nog meegemaakt hebt?

Neeje, nee, daar kan ik niks van zegge nee.

Ok, dan denk ik da wij alles hebbe he? Ja dan zijn wij klaar?

Ik heb mijn best gedaan ma...

Ja, ja het was goe, ja. Dan ben u heel heel erg bedankt, ma we late zeker nog iet wete en als af is kome we nog is langs.